

'อีสานอิกธิส เลิศบุศย์ศรี' ฟอสซิลปลายุคจูราสสิก 150 ล้านปี

รายงานพิเศษ

● บุณทริกา ภูผาหลวง
ม.มหาสารคาม

คณะนักวิจัยจากศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประสบความสำเร็จในการค้นพบฟอสซิลปลาน้ำจืดชนิดใหม่ของโลก "อีสานอิกธิส เลิศบุศย์ศรี" เป็นฟอสซิลยุคจูราสสิก มีอายุประมาณ 150 ล้านปี

การค้นพบ "อีสานอิกธิส เลิศบุศย์ศรี" จะช่วยปลดล็อกปริศนาการจัดกลุ่ม และลำดับสายวิวัฒนาการปลาโบราณให้ชัดเจนขึ้น นำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่า เอเชียเป็นจุดศูนย์กลางแพร่กระจายพันธุ์สิ่งมีชีวิตไปยังทวีปต่างๆ

ผศ.ดร.ศุภชัย สมบัติโต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มมส.) เปิดเผยว่า การค้นพบสายพันธุ์ใหม่ของสิ่งมีชีวิตโบราณนับเป็นเรื่องน่ายินดีของวงการศึกษ

ไทย โดยเฉพาะการศึกษาด้านบรรพชีวินวิทยา ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาไม่มากนักในประเทศไทย แต่ถือเป็นสาขาวิชาที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากภาคอีสาน เป็นพื้นที่ที่มีการขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์ หรือฟอสซิลเป็นจำนวนมาก ศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยามมส. เป็นสถาบันการศึกษาแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีการเรียนการสอนด้านบรรพชีวินวิทยา

และเป็นแหล่งรวมผู้เชี่ยวชาญด้านบรรพชีวินวิทยาชั้นนำไว้เป็นจำนวนมาก จึงถือเป็นกำลังหลักในการผลิตบุคลากรและสร้างสรรสร้างงานวิจัยด้านฟอสซิลในประเทศไทย

ดร.อุทุมพร ตีศรี นักวิจัยสาขาบรรพชีวินวิทยา (นานาชาติ) มมส. ผู้ศึกษาวิจัยฟอสซิลปลาดึกดำบรรพ์ และผู้ค้นพบปลา

ดึกดำบรรพ์ชนิดใหม่ของโลก เปิดเผยว่า อีสานอิกธิส เลิศบุศย์ศรี (Isanichthys lertboosi) เป็นปลากระดูกแข็งน้ำจืด ที่พบในยุคจูราสสิกตอนปลาย หรือประมาณ 150 ล้านปีก่อน มีความยาวตั้งแต่ 30-90 เซนติเมตร จากการศึกษาลักษณะฟันที่เรียงกันคล้ายแท่งดินสอ และขากรรไกรที่แข็งแรงบ่งบอกได้ว่า ปลาชนิดนี้มีขากรรไกรอันทรงพลัง และฟันอันแหลมคม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสัตว์น้ำล่า

"อีสานอิกธิส เลิศบุศย์ศรี เป็นฟอสซิลปลากระดูกแข็งชนิดที่ 2 ในสกุล อีสานอิกธิส ที่มีการค้นพบในประเทศไทย หลังจากการค้นพบอีสานอิกธิส พาลาสทิส (Isanichthys palustris) ในปี 2549 ชื่อสกุล อีสานอิกธิส หมายถึง ปลากระดูกแข็งที่พบในภาคอีสาน (Isan = ภาคอีสาน และ Ichthys = ปลากระดูกแข็ง) ส่วนชื่อชนิด เลิศบุศย์ศรี ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติให้แก่นายอำเภอเลิศบุศย์ กองทอง ผู้เป็นกำลังสำคัญที่ช่วยผลักดันให้แหล่งขุดค้นฐานน้อยดำเนินการมาได้ด้วยดี และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งวิชาการ สาธารณูปโภค ตลอดจนการผลักดันให้ฐานน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงบรรพชีวิน

วิทยา

...ทั้งนี้ลักษณะสำคัญของปลากระดูกแข็งโบราณที่สังเกตได้ง่ายคือ ลักษณะเกล็ดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งในปัจจุบันสามารถพบได้ในกลุ่มปลาการ์ (Gar) เท่านั้น”

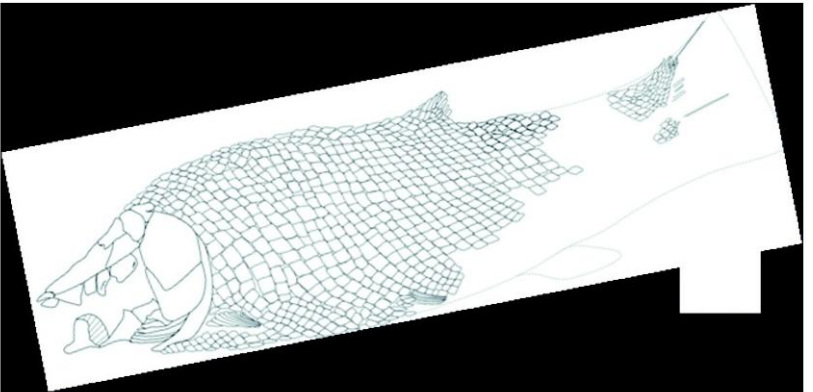
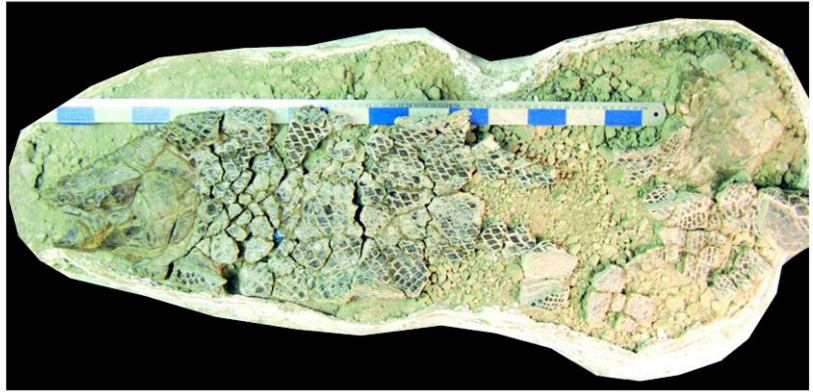
■ ■ ■ ■

ประวัติการค้นพบฟอสซิลชนิดใหม่นี้ย้อนกลับไปที่เมื่อปี 2551 นักวิจัยจากกรมทรัพยากรธรณี และศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มมส. ได้รับตัวอย่างฟอสซิลเกล็ดปลา ซึ่งนายทองหล่อ นาคำจันทร์ ชาวบ้านตำบลดินจี่ อำเภอคำม่วง เป็นผู้ค้นพบ และมอบให้นายอำเภอคำม่วงเป็นผู้ส่งมอบตัวอย่าง ทำให้เกิดการเข้าสำรวจพื้นที่บริเวณภูน้อย ตำบลดินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงพบตัวอย่างฟอสซิลปลากระดูกแข็งจำนวน 4 ตัวอย่าง ซึ่งมีความสมบูรณ์ยิ่งสำหรับการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะส่วนกระดูกโหลกและฟัน ที่ทำให้สามารถแยกเป็นชนิดใหม่ของโลกได้

ดร.อุทุมพร กล่าวเพิ่มเติมว่า การค้นพบใหม่ครั้งนี้นอกจากจะเป็นการเพิ่มเติมชนิดใหม่ในสายวิวัฒนาการของปลากระดูกแข็งโบราณแล้ว ยังถือเป็นการปลดล็อกปริศนาการจัดกลุ่มปลากระดูกแข็งโบราณให้กระจ่างมากขึ้น จากเดิมที่มักจัดกลุ่มปลากระดูกแข็งโบราณที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้เข้าไว้ในสกุล เลปิโดเทส (Lepidotus) เท่านั้น

แต่จากการวิจัยสามารถระบุลักษณะที่ชัดเจนของสกุล อีสานอิกทิส จนทำให้สามารถจัดกลุ่มปลาปริศนาที่ค้นพบในประเทศต่างๆ ให้เข้ามารวมอยู่ในสกุล อีสานอิกทิส ได้ถึง 2 ชนิด คือ อีสานอิกทิส ลาติฟรอนส์ (I. latifrons) (จาก เลปิโดเทส ลาติฟรอนส์) และ อีสานอิกทิส ลูชิวเอนซิส (I. luchowensis) (จาก เลปิโดเทส ลูชิวเอนซิส)

“อีสานอิกทิส ลูชิวเอนซิส เป็นฟอสซิลปลาที่พบในประเทศจีน มีช่วงอายุใกล้เคียงกับชนิดที่พบในประเทศไทย คืออายุประมาณ 150 ล้านปี ในยุคจูราสสิก ขณะที่ อีสานอิกทิส ลาติฟรอนส์ พบในทวีปยุโรป ในช่วงอายุประมาณ 90-100 ล้านปี ในยุคครีเทเชียส ซึ่งเป็นช่วงอายุที่อ่อนกว่าที่พบในทวีปเอเชีย จึงเป็นหลักฐานหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงการแพร่กระจาย

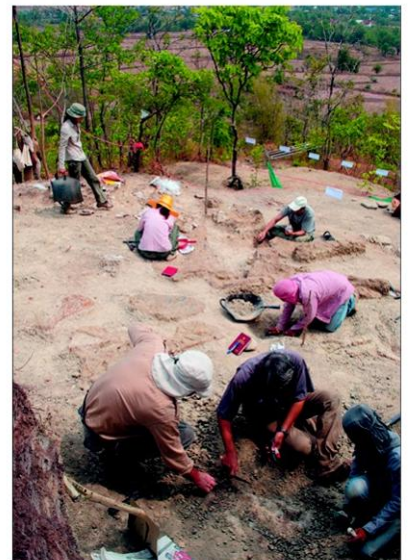

ชนิดพันธุ์สิ่งมีชีวิตที่เริ่มต้นจากทวีปเอเชีย และแพร่กระจายไปยังภูมิภาคอื่นๆ ของโลก” ดร.อุทุมพร กล่าว

■ ■ ■ ■

ด้าน ดร.วราวุธ สุธีธร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มมส. กล่าวว่า การศึกษาด้านบรรพชีวินวิทยา หรือการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตในอดีตนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่เคยมีอยู่บนโลกแล้ว ยังเป็นการเผยความลับทางประวัติศาสตร์โลก เกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ ที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการและสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งถูกบันทึกไว้ในชั้นหิน

“การดำเนินการขุดสำรวจ และการศึกษาวิจัยฟอสซิล ถือเป็นพันธกิจสำคัญของศูนย์ฯ โดยแหล่งขุดค้นสำคัญที่ศูนย์ฯ กำลังดำเนินการอยู่คือบริเวณแหล่งขุดค้นภูน้อย ซึ่งการค้นพบปลานี้กล่าชนิดนี้เป็นเพียงชนิดแรกที่มีการระบุชนิดในแหล่งขุดค้นภูน้อย หากแต่การค้นพบตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ยังพบฟอสซิลของสิ่งมีชีวิตอีกหลายชนิด อาทิ ไดโนเสาร์ จะเข้โบราณ และเต่าโบราณ ซึ่งอยู่ระหว่างการวิจัยเพื่อระบุชนิด และ

ทั้งหมดคาดว่าจะจะเป็นชนิดใหม่ที่ยังไม่เคยมีการค้นพบมาก่อนในโลก”